

POLSKA FEDERACJA PRODUCENTÓW ŻYWNOSCI

ul. Chałubińskiego 8 , 00-613 Warszawa
Tel.: (48 22) 830 70 55 tel./fax (48 22) 830 70 56
e-mail: biuro@pfpz.pl www.pfpz.pl

Stanowisko Stowarzyszenia „Polska Federacja Producentów Żywności” dotyczące wpływu zwiększania produkcji biopaliw na rynek surowców rolnych i ceny produktów żywnościowych.

Stowarzyszenie Polska Federacja Producentów Żywności jako organizacja skupiająca wiodące na rynku polskim przedsiębiorstwa z branży przetwórstwa rolno-spożywczego oraz stowarzyszenia i organizacje branżowe, stoi na stanowisku, że przyjęte przez Komisję Europejską cele dotyczące osiągnięcia 10% obligatoryjnego udziału biopaliw do roku 2020 oraz cele wskaźnikowe dla produkcji biokomponentów w Polsce stanowią istotny element wpływający destabilizująco na rynki surowców rolnych w Polsce i całej Unii Europejskiej. W kontekście obecnej sytuacji na rynku surowców i produktów żywnościowych wszelkie działania, których efektem jest pogłębianie się deficytu podstawowych surowców rolnych, jakimi są pszenica, rzepak, kukurydza i soja, należy uznać za przyczyniające się do dalszego wzrostu cen żywności, a tym samym za szkodliwe z punktu widzenia zarówno gospodarczego, jak i społecznego.

PFPŻ stoi na stanowisku, że realizacja polityki, ukierunkowanej na promowanie stosowania i produkcji biopaliw w Unii Europejskiej poprzez stosowanie środków i metod faworyzujących stosowanie surowców rolniczych do przetworzenia na paliwa, jest poważnym odstępstwem od polityki zakładającej konieczność urynkowienia unijnej produkcji rolnej. Prowadzi to w dużej mierze do zniekształcania mechanizmów rynkowych, co jak pokazuje obecna sytuacja prowadzi do poważnych kryzysów na rynku żywności.

Podejmowane przez Komisję Europejską inicjatywy, mające na celu powiększenie ilości energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, należy uznać za niezwykle ważne z punktu widzenia przyszłego bezpieczeństwa energetycznego. Uważamy jednak, że inicjatywy te nie powinny w żaden sposób zagrażać bezpieczeństwu żywnościowemu społeczeństw i opierać się w głównej mierze o jak najszybszy rozwój technologii, wykorzystujących surowce nie konkurujące z surowcami przeznaczonymi na żywność.

Uzasadnienie:

Obecnie obowiązujące cele wskaźnikowe wyznaczone przez Komisję Europejską w świetle najnowszych raportów dotyczących oceny ich skutków dla gospodarki i społeczeństwa UE powodują poważne, negatywne konsekwencje zarówno na poziomie gospodarczym, jak i społecznym. Za najważniejsze z nich uważamy:

1. Wzrost cen surowców rolnych i produktów żywnościowych.

Głównymi surowcami do produkcji biopaliw pierwszej generacji są oleje roślinne, zboża, rośliny bogate w skrobię. Surowce te są także kluczowe dla produkcji znaczącej części podstawowych artykułów żywnościowych, a co za tym idzie, bezpieczeństwa żywnościowego społeczeństwa. Według raportu Banku Światowego, produkcja biopaliw stanowi około 50% wzrostu zapotrzebowania na surowce rolne, jaki miał miejsce w ostatnich latach i przyczyniła się w znacznie wyższym stopniu do ogólnoświatowego wzrostu deficytu i cen żywności niż pierwotnie zakładano.

Wyznaczony przez Komisję Europejską wzrost udziału biopaliw spowoduje po stronie przetwórców, odpowiedni wzrost popytu na podstawowe surowce, służące do produkcji biodiesla i bioetanolu. Szacuje się, że zapotrzebowanie na produkcję roślin energetycznych, wygenerowane przez przemysł biodiesla może dojść do poziomu około 16,7 milionów ton ziarna rzepakowego, 3 milionów ton ziarna słonecznikowego i prawie 4 milionów ton ziarna soi. W odniesieniu do przemysłu produkcji bioetanolu, dodatkowe zapotrzebowanie na surowce osiągnie wielkość około 20 milionów ton dla zbóż (około 9 milionów ton pszenicy zwyczajnej, 5 milionów ton owsa, 4 miliony ton kukurydzy i 1,3 miliona ton ryżu) oraz około 14 milionów ton buraków cukrowych.

Wychodząc od przewidywanego strukturalnego wpływu na zapotrzebowanie surowcowe, przewiduje się, że wynikowy wpływ na wzrost ceny wymienionych powyżej surowców będzie kształtował się od 16 do 60 %, w zależności od stopnia zmian w obrębie wydajności i areалу upraw.¹

Spodziewany wpływ wzrostu poziomu produkcji biopaliw I generacji na poszczególne branże i grupy produktów żywnościowych przedstawia się następująco:

Dotknięty skutkami podsektor stosowany	Dotknięty skutkami produkt	Dotknięty skutkami towar, jako surowiec	Scenariusz 1	Scenariusz 2
			Zmienna % całkowitego kosztu produkcji	Zmienna % całkowitego kosztu produkcji
Młynarstwo	Mąka pszenna	Pszenica miękka	42,4%	12,7%
Produkty skrobiowe	Produkty skrobiowe (niższa proporcja kosztu dla zbóż)	Pszenica miękka i kukurydza	16,6%	5,0%
Produkty skrobiowe	Produkty skrobiowe (wyższa proporcja kosztu dla zbóż)	Pszenica miękka i kukurydza	27,6%	8,3%
Wyroby piekarnicze	Herbatniki typu A (niższy % mąki)	Mąka pszenna	8,5%	2,5%
Wyroby piekarnicze	Herbatniki typu A (wyższy % mąki)	Mąka pszenna	14,8%	4,4%
Margaryna	Margaryna typu A (wyższy % oleju palmowego)	Oleje roślinne	25,3%	15,8%
Margaryna	Margaryna typu A (niższy % oleju palmowego)	Oleje roślinne	30,3%	18,9%

Źródło: Raport DIPARTIMENTO DI ECONOMIA E INGEGNERIA AGRARIE ALMA MATER STUDIORUM – UNIVERSITÀ DI BOLOGNA pt. „Wpływ zwiększonego zużycia biopaliw na konkurencyjność przemysłu spożywczego Unii Europejskiej”

Przedstawiony powyżej negatywny efekt cenowy może zostać pogłębiony przez gwałtowny wzrost zapotrzebowania na surowce dla celów produkcji biopaliw na całym świecie, szczególnie w USA i Brazylii. Spowoduje to wzrost cen również w skali światowej, co będzie stanowić dodatkowy czynnik dla wzrostu cen na rynku UE. Dotyczyć to będzie szczególnie tych surowców, których Unia jest importem netto.

2. Spadek konkurencyjności polskiego i unijnego przetwórstwa żywności

Przedstawione w poprzednim punkcie przewidywane wzrosty kosztów produkcji w poszczególnych branżach przemysłu żywnościowego mogą mieć znaczący wpływ na spadek kondycji finansowej i konkurencyjności sektora zarówno na rynkach poza Unią, jak i rynku wspólnotowym. Najistotniejsze czynniki wynikające ze wzrostu produkcji biopaliw, a mające wpływ na konkurencyjność to:ⁱⁱ

- *erozja marż*, wszędzie tam, gdzie firmy nie mają lub mają ograniczone możliwości podwyższenia cen sprzedaży na swoje produkty celem zrównoważenia wzrostu kosztów ich produkcji;
- *zagrożenie dla ich konkurencyjności poprzez promowanie wyrobów zastępczych*, jeżeli tylko wyroby zastępcze nie są w ogóle lub są dotknięte w mniejszym stopniu przez wzrost kosztów produkcji;
- *zagrożenie dla konkurencyjności międzynarodowej*, wszędzie tam, gdzie wzrost kosztów produkcji dotyka produkcję unijną bardziej niż produkcję z innych rejonów świata w których ceny surowców są niższe;
- *zagrożenie konkurencyjność na rynku wewnętrznym w stosunku do pozaunijnych konkurentów korzystających z niższych cen surowców*.

Obniżenie konkurencyjności produkcji przemysłowej może być szczególnie dotkliwe dla takich krajów jak Polska, których pozycja na rynku unijnym i krajów trzecich jest relatywnie słaba w porównaniu z innymi krajami tj. Niemcy, Francja, Hiszpania, Dania. W ciągu ostatnich 7 lat przemysł żywnościowy w Polsce znacząco zwiększył swój udział w eksporcie, a co najważniejsze w odróżnieniu od rolnictwa wykazuje dodatnie saldo handlowe. W kontekście obecnej sytuacji gospodarczej tempo wzrostu polskiego eksportu jest poważnie zagrożone. Zarówno mocny złoty, jak i drastyczne wzrosty kosztów produkcji powodują, że polskie produkty żywnościowe bardzo szybko tracą zdobyte już rynki, a duża część eksporterów już w tej chwili odnotowuje ujemne wyniki finansowe. W tej sytuacji utrzymywanie przez Polski rząd obecnych poziomów wskaźników dotyczących produkcji biopaliw może jedynie pogłębić obecne problemy i w konsekwencji doprowadzić do poważnego pogorszenia się kondycji finansowej całego sektora. Ograniczenie lub brak możliwości ekspansji polskich produktów żywnościowych na rynki krajów trzecich będzie stanowiło zatem poważne zagrożenie dla dalszego rozwoju gospodarczego Polski, co powinno skłonić Rząd Polski do rewizji dotychczasowych celów związanych z produkcją biopaliw.

3. Wysokie koszty społeczne nieadekwatne do ewentualnych korzyści ⁱⁱⁱ

Całościowe koszty produkcji biopaliw pierwszej generacji są tak duże w porównaniu z paliwami konwencjonalnymi, że nawet w najlepszych scenariuszach koszty te przekraczają wartość zewnętrznych korzyści, jakie można osiągnąć. Przewidywany koszt netto osiągnięcia

10% udziału w roku 2020 obciążą podatników Unii Europejskiej łączną kwotą pomiędzy 33 a 65 miliardów euro, z prawdopodobieństwem wynoszącym 80%. Tak wysokie obciążenia podatkowe znacznie bardziej będą odczuwalne przez obywateli krajów mniej zamożnych, a do takich należy zaliczyć społeczeństwo polskie.

Wzrost cen na podstawowe produkty żywnościowe, niezależnie od czynników go powodujących jest szczególnie boleśnie odczuwalny przez najbiedniejsze grupy społeczne. Gwałtowne wzrosty cen produktów żywnościowych powodują, że konsumenci rezygnują z produktów żywnościowych o wysokiej jakości żywieniowej na rzecz tańszych zamienników, lub nawet ograniczają konsumpcję żywności. Szacuje się, że w Polsce ponad 35% obywateli żyje poniżej granicy ubóstwa, a 30% polskich dzieci jest niedożywionych. Wszelkie czynniki pogłębiające ten stan rzeczy (w tym rozwój rynku biopaliw I generacji) należy uznać za negatywne pod względem społecznym.

ⁱ Według raportu DIPARTIMENTO DI ECONOMIA E INGEGNERIA AGRARIE ALMA MATER STUDIORUM – UNIVERSITÀ DI BOLOGNA pt. „Wpływ zwiększonego zużycia biopaliw na konkurencyjność przemysłu spożywczego Unii Europejskiej”

ⁱⁱ Według raportu DIPARTIMENTO DI ECONOMIA E INGEGNERIA AGRARIE ALMA MATER STUDIORUM – UNIVERSITÀ DI BOLOGNA pt. „Wpływ zwiększonego zużycia biopaliw na konkurencyjność przemysłu spożywczego Unii Europejskiej”

ⁱⁱⁱ Na podstawie raportu Zespołonego Centrum Badawczego Komisji Europejskiej Europejskie „Biofuels in the European Context: Facts and Uncertainties”